

શ્રાવણ સુદ ૧, મંગળવાર, તા. ૨૪-૭-૧૯૭૯
ગાથા-૩૦૮-૩૧૧, પ્રવચન - ૪

યે ૩૦૮ સે ૩૧૧ (ગાથા) હૈ. પહેલી લીટી ચાલી છે. ત્રીન દિન ચલી, આજ ચૌથા દિન હૈ. ક્યા કહતે હૈં? પ્રથમ... મુખ્ય બાત તો યહ હૈ કિ.... અમૃતચંદ્રાચાર્ય એસે કહતે હૈં... તાવત્ શબ્દ પડા હૈ. મુખ્ય બાત યહ હૈ કિ **જીવ ક્રમબદ્ધ એસે**... જીવ હૈ (ઉસકી) ક્રમબદ્ધપર્યાય હોતી હૈ. વો પરસોં નહીં કહા થા? કિ આત્મામેં ક્રમવર્તી ને અક્રમવર્તી ગુણ હૈ. યે કલ નહીં આયા થા. આત્મા જો વસ્તુ હૈ, ઉસમેં એક ક્રમવર્તી અને અક્રમવર્તી નામકા ગુણ હૈ. જબ ક્રમબદ્ધકા નિર્ણય કરતે હૈં કિ જો સમયમેં જો પર્યાય હોનેવાલી (હૈ વો) ક્રમસર હોગી, આગે-પીછે નહીં. પરસે નહીં, આગે-પીછે નહીં. આહાહા! તો ઉસમેં પુરુષાર્થ કહાં રહા? વો કહતે હૈં. ક્રમબદ્ધકા નિર્ણય કરતે હી પર્યાયકા લક્ષ છૂટ જાતા હૈ ઔર જ્ઞાયકકા લક્ષ હોતા હૈ, તબ ક્રમબદ્ધકા નિર્ણય (સચ્યા) હોતા હૈ. ક્યોંકિ ક્રમબદ્ધ પર્યાયમેં હૈ. દ્રવ્યમેં કાંઈ ક્રમબદ્ધ હૈ નહીં. દ્રવ્યમેં ક્રમસર હોના ઔર અક્રમ હોના એસા ગુણ હૈ. સમજમેં આયા ?

કલ તો થોડી યે બાત કી થી કિ ઉતવી ગાથામેં એસા કહા હૈ કિ ક્રમ અને અક્રમ—દોનોં પર્યાયમેં હૈં. કહા થા? ક્યા? યે ક્રમ ને અક્રમ દૂસરી ચીજ હૈ. ક્રમ નામ એક સમયમેં એક ગતિ(કી પર્યાય) હોતી હૈ, દૂસરે કાલમેં દૂસરી ગતિ(કી પર્યાય હોતી હૈ), તો યે ગતિ ક્રમસર હૈ. પણ આત્મામેં યોગ, લેશ્યા, કષાય એક સમયમેં હૈં તો વો અક્રમ કહનેમેં આતા હૈ. પર્યાય અક્રમસર હોતી હૈ એસા હૈ નહીં, પર્યાય તો ક્રમબદ્ધ હી હોતી હૈ. આહાહા! પણ વો ક્રમબદ્ધકા નિર્ણય કરને જાતે હૈં વહાં પર્યાય ઉપર લક્ષ નહીં રહતા. આહાહા! જ્ઞાયક સર્વજ્ઞસ્વભાવી મેં હૂં.. સર્વજ્ઞસ્વભાવી હૂં. ‘સર્વજ્ઞ’ યે પ્રવચનસારમેં કહા હૈ કિ ‘અસાધારણ જ્ઞાનકો કારણ ગ્રહકર’ એસા સંસ્કૃત પાઠ હૈ. (ગાથા ૨૧).

જો અસાધારણ નામ સર્વજ્ઞસ્વભાવ આત્માકા હૈ યે અસાધારણ ગુણ હૈ, ઉસકો ‘કારણપને ગ્રહકર’ એસા પાઠ હૈ પ્રવચનસારમેં. અહીં તો યાદ આવે એ આવે... પાર ન મળે વસ્તુનો..... આહાહા! એસી ટીકા હૈ સંસ્કૃતમેં. ‘જ્ઞાનકો કારણપને ગ્રહકર..’ ઉસકા અર્થ કિ જબ ક્રમબદ્ધકા નિર્ણય કરતે હૈં તો સર્વજ્ઞસ્વભાવકા કારણ ગ્રહણ કરકે ક્રમબદ્ધકા નિર્ણય હોતા હૈ. અને સર્વજ્ઞસ્વભાવ જો અંદરમેં હૈ..... ઝીણી વાત છે પ્રભુ! વીતરાગ માર્ગ કોઈ અલૌકિક હૈ. આહાહા! એમાં આ દિગંબર સંતોની વાણી ક્યાંય છે નહીં. પણ ગંભીર બહોત હૈ. એક-એક શબ્દ ને એક-એક પદમેં ગંભીરતા બહોત હૈ. કહતે હૈં કિ (હર એક) સમયમેં ક્રમબદ્ધ હોતા હૈ તો હમારા (ઉસમેં) પુરુષાર્થ કહાં રહા ?

વો કહા થા ૭૨કી સાલમેં. ૭૨કી સાલમેં. ૬૩ વર્ષ હુએ. ઉસ વક્ત ચર્યા હુઈ થી સંપ્રદાયમેં. ઉસમેં થે ન હમ તો. હમ તો સંપ્રદાયમેં આયે નહીં. હમ તો અંતરમેં સત્ય

(लगेगा) वो लेंगे. ऐसा प्रश्न उठा ७२में कि केवलज्ञानीने देभा ऐसा होगा. अपने क्या पुरुषार्थ कर सके? भगवानने जब देभा (होगा) तब पुरुषार्थ होगा. हम पुरुषार्थ कैसे कर सके? ऐसा प्रश्न दो वर्ष यथा (संवत्) ७० और ७१. नयी नयी दीक्षा थी. २३-२४ वर्षमें दीक्षा ली थी. दोढ वर्ष पछी, २५ वर्षकी उमरमें ये यर्था प्रगट की. तब तक बोले नहीं हम. सुनते थे. अक गुरुभाई था वो वारंवार ऐसा कडा करे. मैंने ऐसा कडा... भाईने बताव्युं हतुं त्यां रामशुभाईने. सरवा. विंछीयाथी पाणियाद जता सरवा छे. ७२नी वात छे. ७२. ६३ वर्ष हुअे. ६० और ३. तुम्हारे जन्म पडले. ४४ + १८ वर्ष हुअे.

ऐसा प्रश्न निकला तो कडा, प्रभु! तुम कडते हो वो बात मुजको नहीं बैठती. क्यों? केवलीने देभा ऐसा होगा, एतनी बात तो बराबर है. પણ पुरुषार्थ क्या करे? तो हम तो कडते हैं कि केवली जगतमें हैं... ईस जगतमें अक समयकी ज्ञानकी पर्यायमें तीन काल तीन लोक जाननेवाले हैं ऐसे अनंत सिद्ध हैं, लाभो केवली हैं, मडाविदेडमें वीस तीर्थकर हैं. केवलज्ञानी हैं, अक समयमें तीन काल तीन लोकको जाननेवाली पर्यायकी सत्ता है, तो ईस सत्ताका स्वीकार है पडले? पीछे उसने देभा ऐसा होगा. ये ७२की बात है. ६३ वर्ष पडलेकी. पूर्वका संस्कार था न.

अरेअर ये बात तो ८० गाथामें चलती है. ८०-८१-८२ गाथामें प्रवचनसारमें. ये (प्रवचनसार) तो छथमें भी नहीं आया था ७२में. ७८में (छथमें) आया. પણ बात वडी अंदरसे आयी. ८०-८१-८२ गाथा है न प्रवचनसार. **जो जाणदि अरिहंतं दवत्तगुणत्तपज्जयत्तेहिं...** जो कोई अरिहंतके द्रव्य-गुण-पर्याय जाने **सो जाणदि अप्पाणं...** अरिहंतके द्रव्य-गुण-पर्याय तो परद्रव्य है. परद्रव्यको जानना.... यडां तो कडा है कि परद्रव्यके द्रव्य-गुण-पर्याय जानना ये तो विकल्प है. अरे! ये तो विकल्प है, પણ अपने आत्माके द्रव्य-गुण-पर्याय—तीनका विचार करना वो भी विकल्प है. (परम) आवश्यक अधिकार, नियमसार. सब आधार देने जावे तो देर लगे. नियमसार, आवश्यक अधिकारमें ऐसा लिया है कि भगवानके द्रव्य-गुण-पर्याय तो परद्रव्य है. भगवान तो ऐसे कडते हैं कि परद्रव्यका विचार करेगा तो तेरी दुर्गति होगी. भोक्षपाहुडमें १६मी गाथामें ऐसा कडा.

भगवानने ऐसे कडा, कुंदकुंदाचार्यने ऐसे कडा कि हमारा लक्ष करेगा तो तुजे राग होगा और तेरी दुर्गति नाम यैतन्यकी गति नहीं होगी. यडां तो ऐसे कडा, **जो जाणदि अरिहंतं दवत्तगुणत्तपज्जयत्तेहिं, सो जाणदि अप्पाणं....** ऐसा क्यों कडा? वो तो निमित्तसे कथन किया. कि सर्वज्ञकी पर्याय अक समयमें पूर्ण त्रिकाल (जानती) है, तो ये पर्याय निकली कडांसे? वो सर्वज्ञशक्तिमेंसे निकली है. सर्वज्ञ जो गुण है न अंदर? ४७ शक्तिमां छे. ये सर्वज्ञ(गुण)मेंसे वो सर्वज्ञ पर्याय निकली है. अरिहंतके द्रव्य-गुण ने पर्यायका निर्णय करने जाते हैं, तो अपने द्रव्यमें सर्वज्ञशक्ति है उसका निर्णय होता है, तब उसको कमबद्ध ने अरिहंतके द्रव्य-गुण-पर्याय व्यवहारसे जाननेमें आये. सूक्ष्म बात है भगवान!

ક્રમબદ્ધ હોતા (હૈ અર્થાત્) જો સમયમે જો પર્યાય હોનેવાલી (હૈ વો) હોગી. આગે-પીછે નહીં, પરસે તો નહીં, પરદ્રવ્યસે તો નહીં. નિશ્ચયસે તો યહાં યહાં લિયા હૈ કિ ક્રમબદ્ધકા જબ નિર્ણય હોતા હૈ તો અરિહંતકે કેવલજ્ઞાનકા તો નિર્ણય ઉસકો હુઆ, વો તો પર હૈ, પણ અપના નિર્ણય હુઆ કિ મૈં સર્વજ્ઞસ્વભાવી હૂં. આહાહા! મેરી ચીજ હી સર્વજ્ઞસ્વભાવી હૈ. અને સર્વજ્ઞસ્વભાવ ન હો તો પર્યાયમે સર્વજ્ઞપના આયેગા કહાંસે? સમજમે આયા? તો સર્વજ્ઞસ્વભાવકા જબ નિર્ણય કરતે હૈં તબ ક્રમબદ્ધકા નિર્ણય આ ગયા, તબ ઉસકો પુરુષાર્થ આ ગયા. કેવલીને દેખા ઐસા હોગા, તો પહલે કેવલીકી શ્રદ્ધા (હૈ)? અને કેવલીકી શ્રદ્ધાસે પહલે અપના સર્વજ્ઞસ્વભાવ હૈ ઉસકી શ્રદ્ધા (હૈ)? આહાહા! ઝીણી વાત છે ભાઈ! આ તો પ્રભુના વિરહ પડ્યા ને આવી પડ્યા બાપા! આહાહા! આ વાત ક્યાંથી ક્યારે કઈ આવે છે? એ પણ.... અંતરથી આવે છે. તૈયાર ગોખી રાખી છે એમ નથી. કલ ક્યા આયા થા ઉસકા ભી ખ્યાલ નહીં હૈ. કલ આયા થા વ્યાખ્યાનમે વો સારી જીંદગીમે નહીં કહા ઐસા આયા થા. આહાહા! તબ ક્યા આયા થા યે ભી (યાદ નહીં). (શ્રોતા: અંતર સે આતી હૈ...) આહાહા! અંદરસે આતી હૈ બાત.

યહાં કહતે હૈં કિ ક્રમવર્તી ને અક્રમવર્તી નામકા અંદર ગુણ હૈ, તો સર્વજ્ઞસ્વભાવકા જબ નિર્ણય કરતે હૈં તબ દ્રવ્યકા નિર્ણય કરનેમે ક્રમવર્તી ને અક્રમવર્તી નામકે ગુણકા નિર્ણય ભી સાથમે આ ગયા. થોડી ઝીણી વાત છે ભાઈ! સમજમે આયા? જૈસે સર્વજ્ઞ જગતમે હૈં (ઔર) ઉન્હોને દેખા ઐસા હોગા, તો યે સર્વજ્ઞપર્યાય આપી કહાંસે? વો સર્વજ્ઞશક્તિમેસે આપી. **અપ્પાણં જાગહિ..** હૈ ન? મૈં ભી સર્વજ્ઞશક્તિવાન હૂં, મેરા સ્વભાવ હી સર્વજ્ઞસ્વભાવ હૈ. કોઈ એક ચીજકા કરના વો તો હૈ નહીં, પણ ઉસકો જાને બિના રહે ઐસા (સ્વભાવ) નહીં. તીન કાલ, તીન લોકકે દ્રવ્ય-ગુણ-પર્યાય હૈં યે એક પર્યાયમે જાનનેકી મેરી તાકાત હૈ, યે પર્યાય સર્વજ્ઞસ્વભાવમેસે આતી હૈ. કપૂરચંદજી! બહુ ઝીણી વાત છે ભગવાન! આહાહા!

તો ઐસા જબ નિર્ણય કરને જાતે હૈં, તો યે ક્રમવર્તી-ક્રમબદ્ધમે જો સમયમે જો પર્યાય હોનેવાલી હૈ (વો હોગી).... ઉસે તો ન બૈઠી. બડી ચર્ચા હુઈ થી વર્ણીજીકે સાથ. ૧૩કી સાલ. યે બાત ન બૈઠી. (ઉન્હોને કહા), એક પીછે એક હોગી, પણ યહી હોગી ઐસા નહીં. અહીં કીધું કે જો (હોનેવાલી હૈ) વહી હોગી. આગે-પીછેકા કોઈ પ્રશ્ન હી નહીં, ઈસકે પીછે યહી આયેગી ઐસા હી હૈ. (ઉનકા કહના થા કિ એકકે પીછે દૂસરી) આયેગી, પણ ઈસકે પીછે યહી આયેગી ઐસા નહીં. કીધું, નહીં, ઈસકે પીછે યહી આયેગી ઐસા નિયમ હૈ. યે તો ૧૩કી સાલકી બાત હૈ. તુમ થે કિ નહીં? નહીં થે. આહાહા!

યહાં કહતે હૈં કિ **ક્રમબદ્ધ એસે અપને પરિણામોસે... અપને પરિણામોસે...** આહાહા! એક બાજુ ઐસે કહે કિ પર્યાય દ્રવ્યમે હૈ નહીં ઔર દ્રવ્ય પર્યાયમે આતા નહીં. સમજમે આયા? આહાહા! ક્યોંકિ દો ચીજ હૈ, અસ્તિત્વ હૈ. પર્યાયકા અસ્તિત્વ હૈ, દ્રવ્યકા અસ્તિત્વ હૈ. અસ્તિત્વકો હેતુ નહીં હોતા. હૈ, ઉસકા હેતુ નહીં. યાહે તો દ્રવ્ય હો, યાહે તો ગુણ હો, યાહે તો પર્યાય હો, હૈ સત્.... બંધ અધિકારમે હૈ સમયસારમે. અહેતુક. પર્યાય અહેતુક હૈ. યે તો ઠીક,

પણ કમબદ્ધકા નિર્ણય કરનેસે જો પર્યાય ઉત્પન્ન હુઈ—દ્રવ્યકા લક્ષ (કરનેસે) જો પર્યાય ઉત્પન્ન હુઈ—નિશ્ચયસે યે પર્યાયકો દ્રવ્યકી-ધ્રુવકી ભી અપેક્ષા નહીં. ક્યોંકિ જો પર્યાય હૈ યે સત્ હૈ. સત્ કો હેતુ નહીં. આહાહા! ઉસકા-ધ્રુવકા હેતુ નહીં ઉસકો (-પર્યાયકો). બહુ ઝીણી વાત છે. આહાહા!

તો યે પરિણામ અપનેસે.... એક બાજુ એસા કહે કિ ઉસ પરિણામકો ધ્રુવકી અપેક્ષા નહીં હૈ. યહાં કહે કિ કમબદ્ધ અપને પરિણામોસે ઉત્પન્ન હોતા.... સમજમે આયા? દ્રવ્યકી-જ્ઞાયકકી દ્રષ્ટિ હુઈ તો જો નિર્મલ પરિણામ ઉત્પન્ન હુઆ, વિકારકી યહાં બાત નહીં. વિકાર પરિણામમે આતા હૈ.... વો કલ કહા થા. ભાવ નામકા એક ગુણ હૈ આત્મામે.... ભાવ નામકે દો ગુણ હૈ. આત્મામે ભાવ નામકે દો ગુણ હૈ. ૪૭ શક્તિમે હૈ. એક ભાવગુણકા એસા અર્થ હૈ કિ જો સમયમે જો પર્યાય હોનેવાલી હૈ યે ભાવગુણકે કારણસે હોગી. (ભાવ)ગુણકે કારણસે હોગી. યે ગુણકા અનંત ગુણમે રૂપ હૈ, તો અનંત ગુણમે ભી જો સમયમે જો પર્યાય હોગી વહ ભાવગુણકે કારણસે (હોગી) ઔર ભાવગુણકા અનંત ગુણમે રૂપ હૈ વહ અનંત ગુણકે (અપને) કારણસે હૈ. આહાહા! જો સમયમે જો પર્યાય અનંત ગુણકી હોનેવાલી હૈ....

યહાં યે શબ્દ હૈ કિ **અપને પરિણામોસે...** ‘પરિણામસે’ એસે નહીં કહા, ‘પરિણામોસે’. અનંત લિયે હૈ. હૈ? બહુવચન હૈ. પહલી લીટીમે. આ તો ગંભીર વાત બાપુ! દિગંબર સંતોની વાત કોઈ અલૌકિક છે. યહાં તો ‘કમબદ્ધ’ એક શબ્દ લિયા હૈ.

શ્રોતા : કમબદ્ધ શબ્દ જ અલૌકિક છે.

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી : અલૌકિક હૈ. આહાહા! અને કમબદ્ધકા જિસકો નિર્ણય હુઆ, ઉસકો સર્વજ્ઞસ્વભાવી પ્રભુકા નિર્ણય હુઆ. મૈને તો ઉસ વક્ત હી કહા થા ૭૨કી સાલમે. વો કહે કિ ભગવાનને દેખા તબ ભવ હોગા, ઈતને ભવ હોંગે. સુનો! બાહરસે કહતે થે. ગુરુ તો સુનતે થે.. ગુરુ સુનતે થે. ગુરુ બોલતે નહીં થે. ગુરુભાઈ થા વો કડક થા, બહુ આકરા કષાયી.

કહા, ભગવાનકા જ્ઞાન (હુઆ) ઔર અપને સર્વજ્ઞસ્વભાવકા નિર્ણય હુઆ, ઉસકે કેવલજ્ઞાનીને ભવ દેખે હી નહીં હૈ. સમજમે આયા? ભવ હૈ હી નહીં. દો-ચાર ભવ હો, કદાચિત્ એક-દો હો, વહ જ્ઞાનકા જ્ઞેય હૈ. ૭૨મે કહા થા. ૬૩ વર્ષ પહલે. વહાંકી (-મહાવિદેહકી) બાત થી ન. ભગવાન ત્રણ લોકના નાથ પાસે હતા. યે તો (પીડા) સહન નહીં હુઈ તો જન્મ (લેકર) આ ગયે હૈ. વહાં કહા કિ સર્વજ્ઞ જગતમે હૈ એસી સત્તાકા જબ સ્વીકાર કરને જાતા હૈ તો ઉસકા લક્ષ પર્યાય ઉપર નહીં રહતા, ઉસકા લક્ષ ગુણ-ગુણી ભેદ ઉપર નહીં રહતા, ઉસકા લક્ષ દ્રવ્ય ઉપર જાતા હૈ—અભેદ પર જાતા હૈ તબ કમબદ્ધકા નિર્ણય સચ્ચા હોતા હૈ. તો કેવલજ્ઞાનીને દેખા (એસા) હોગા (એસી) કેવલજ્ઞાનકી સત્તાકા સ્વીકાર કિયા (ઔર) અપની સત્તાકા સ્વીકાર કિયા, વહાં પુરુષાર્થ આ ગયા. સમજમે આ ગયા? આહાહા! ઝીણી વાત છે ભાઈ! દૂસરી બાત. યે કમ ને અકમ ગુણ હૈ ઉસમે તો કમસર—કમબદ્ધ હી પર્યાય હોગી. યે ગુણકા ધરનેવાલા ગુણી પ્રભુ હૈ, ઉસ ગુણીકી જબ દ્રષ્ટિ હોતી હૈ તો કમવર્તી ગુણકે કારણસે જો કમબદ્ધ આનેવાલી

પર્યાય હૈ વો હી હોગી. સમજમે આયા? ઝીણું પડે થોડું, પણ ધીમેથી પચાવવું. ભાઈ! ઝીણું પડે થોડું.

પીછે દૂસરી બાત. પરિણામોંસે ઉત્પન્ન હોતા હૈ યાની એક પરિણામ નહીં હૈ. આજે સવારમાં પ્રશ્ન કર્યો હતો કોઈ ભાઈએ. એક સમયમે એક હી પર્યાય ઉત્પન્ન હોતી હૈ? કીધું, એક ગુણકી એક, પણ (સબ મિલકર) અનંતી. ‘પરિણામોં’ લિયા હૈ ન? તો અનંત ગુણોંકે પરિણામ ઉત્પન્ન હોતે હૈ એક સમયમે. દ્રવ્યમે અનંત ગુણ હૈં ઔર દ્રવ્યકી જબ દ્રષ્ટિ હુઈ તો અનંત ગુણ જિતની સંખ્યામે હૈં કિ પાર નહીં. આહાહા! આકાશના પ્રદેશનો અંત નથી. અલોકકા અંત કહાં આયેગા? કહીં અંત નહીં. અંત કહાં? લોકકા અંત હૈ, અલોકકા અંત કહાં? દસો દિશામે આકાશ કહાં પૂરા હુઆ? કહીં અંત નહીં.. અંત નહીં.. અંત નહીં.. અંત નહીં.. યે ક્યા હૈ? આહાહા! ભાઈ! એકવાર નાસ્તિક વિચાર કરે તો ઉસે અસ્તિકી શ્રદ્ધા હો જાતી હૈ. કિ આકાશકે પીછે ક્યા હૈ?

એકવાર વાત ચાલી હતી. ઓલા જામનગરના દીવાન હતાને. દીવાન મહેરબાનજી. એની દીકરો હતો, એ મારી પાસે આવ્યો હતો ૮૧માં. ૮૧માં અહીં આવવું હતુંને ત્યારે. એ અને એક ડોક્ટર. બેય આવ્યા હતા. ભઈ! જુઓ! ધુવાણ ગામ હૈ. ઈતના વિચાર તો કરો, દૂસરા બાજુમે રખો. યે (આકાશ) ચીજ હૈ વહ કહા તક હૈ? અનંત.. અનંત.. અનંત.. અનંત.. જોજન આગે જાયે. યે ચીજ અનંત.. અનંત.. અનંત.. જોજનમે નહીં તો પીછે ક્યા હૈ? અને પીછે હૈ તો ઉસકા અંત કહાં? આહાહા! અંદર માથું ફરી જાય એવું છે. માથું એટલે દ્રષ્ટિ. આકાશકે પ્રદેશકા અંત કહા? છેલ્લો છેડો. છેલ્લા આકાશકા પ્રદેશ કહાં? ‘છેલ્લા’કો ક્યા કહતે હૈં? લોકકે બાહર આખિરકા આકાશકા પ્રદેશ કહાં? આખરી હૈ હી નહીં. જિતને પ્રદેશ હૈં ઉસસે અનંત ગુને તો એક આત્મામે ગુણ હૈં. આહાહા! યે અનંત ગુણકે પરિણામોંસે ઉત્પન્ન હોતા હૈ, એસે કહા. એક ગુણકી પર્યાય નહીં. આહાહા!

શ્રદ્ધાકી પર્યાય ઉત્પન્ન હોતી હૈ, આનંદકી પર્યાય હોતી હૈ, અરે! જિતને અનંત ગુણ હૈં ઉન સબકે વ્યક્ત-પ્રગટ પરિણામ ઉત્પન્ન હોતે હૈં. આહાહા! સમજમે આયા? જિતની ગુણકી સંખ્યા હૈ... દ્રવ્ય ઉપર દ્રષ્ટિ જાનેસે, જિતને ગુણ હૈં સંખ્યામે ઉન સબ ગુણકા એક અંશ વ્યક્ત-પ્રગટ હોતા હૈ. સમ્યગ્દર્શનમે અકેલા સમ્યગ્દર્શન હોતા હૈ એસા નહીં. સમ્યગ્દર્શનકી પર્યાયમે આનંદકા અંશ, વીર્યકા અંશ... જો આત્મામે વીર્ય ગુણ હૈ, યે વીર્યગુણકા કાર્ય યહ હૈ કિ સ્વરૂપકી રચના કરના. શુભ ને અશુભ રાગકી રચના કરના યે વીર્યગુણકા કાર્ય નહીં. સમજમે આયા? અપનેમે એક વીર્યગુણ હૈ-પુરુષાર્થ નામકા એક ગુણ હૈ. યે ગુણકા કાર્ય ક્યા? એ ૪૭ શક્તિમાં છે. સ્વરૂપની રચના. જબ દ્રવ્યકી અંતર્મુખ દ્રષ્ટિ હુઈ તો જિતને અનંત ગુણ હૈં ઉનકી પ્રગટ અવસ્થાકી રચના કરતા હૈ યે વીર્યકા કાર્ય હૈ. આહાહા! પુરુષાર્થસે હોતા હૈ એસે કહના હૈ. યે પર્યાય ભી ક્રમબદ્ધમે આતી હૈ, પણ પુરુષાર્થસે હોતી હૈ. સમજમે આયા?

વીર્યગુણ હૈ ન અંદર? વીર્યગુણ અનંતી પર્યાયકી રચના કરતા હૈ, તો પુરુષાર્થ આયા કિ નહીં? વો સમય જો રાગ આયા હૈ.... યે આત્મામેં એસા એક ભાવગુણ હૈ કિ ષટ્કારકરૂપસે વિકૃત પરિણતિ હોતી હૈ ઉસસે રહિત હોના એસા ભાવગુણ હૈ. ૪૭ ગુણમેં હૈ. આહાહા! આવી વાતું હવે આમાં... ષટ્કારકરૂપસે વિકૃતિ હોતી હૈ પર્યાયમેં, ઉસ પર્યાયસે રહિત... ભાવ નામકા ગુણ હૈ તો (વિકારસે) રહિતપને ઉસકા પરિણમન હોતા હૈ, સહિતપને નહીં. યે કમબદ્ધકા નિર્ણય કરનેમેં દ્રવ્યકા નિર્ણય હોતા હૈ, તો દ્રવ્યમેં એક એસા વીર્યગુણ હૈ કિ જો નિર્મલસ્વરૂપકી રચના કરે. રાગકી (રચના) કરે એસા ઉસમેં હૈ હી નહીં. આહાહા! હા, રાગ આતા હૈ, તો રાગ સંબંધી યહાં જ્ઞાન કરતી હૈ જ્ઞાન(પર્યાય). યે રાગ હૈ તો ઉસકા જ્ઞાન કરતા હૈ એસા ભી નહીં. યે જ્ઞાનકી પર્યાય સ્વકા જ્ઞાન ઔર પરકા જ્ઞાન કરતી હૈ. પર હૈ તો પરકા જ્ઞાન કરતી હૈ એસા ભી નહીં. યે જ્ઞાનકી પર્યાય અપને સ્વ-પરપ્રકાશક સામર્થ્યસે પ્રગટ હોતી હૈ. રાગ હો, પણ રાગ હૈ તો યહાં રાગકા જ્ઞાન હુઆ એસા હૈ નહીં.

અપને જ્ઞાનકી પર્યાયમેં સ્વ-પરપ્રકાશકી તાકાત હોનેસે.... અનંતી પર્યાયમેં દરેક પર્યાયમેં વીર્યકી રચના હૈ. આહાહા! યે અનંત પરિણામ અપને પુરુષાર્થસે પ્રગટ હોતે હૈ ઔર જો પરિણામોસે (દ્રવ્ય) ઉત્પન્ન હોતા હૈ વે નિર્મલ હૈ. મલિનકી બાત યહાં હૈ નહીં. આહાહા! અને જો સમયમેં જો રાગ હૈ ઉસ સંબંધીકા જ્ઞાન અપનેસે અપને કારણસે ઉત્પન્ન હોતા હૈ. રાગ હૈ તો રાગકા જ્ઞાન હોતા હૈ એસા ભી નહીં. એસા કહા ન? **અપને પરિણામોસે ઉત્પન્ન હોતા હુઆ...** રાગ યે અપના પરિણામ હૈ નહીં. આહાહા! રાગ, દયા, દાન આદિ અપને સ્વભાવકા પરિણમન હૈ નહીં. ક્યો? કિ આત્મામેં જિતને ગુણ હૈ ઉસમેં વિકૃતિ કર સકે એસા કોઈ ગુણ નહીં. અનંત ગુણ પવિત્રતાકી પરિણતિ કર સકે એસે ગુણ હૈ. વિકૃતિ કર સકે એસા કોઈ ગુણ હી નહીં અનંતમેં. આહાહા! વિકૃતિ તો હોતી હૈ, યે પર્યાયદ્રષ્ટિસે નિમિત્તકે વશ હોકર હોતી હૈ. ઉસકા ભી જ્ઞાનીકો.... કમબદ્ધકા જબ નિર્ણય હુઆ તબ રાગકા જ્ઞાન, રાગ હુઆ તો રાગ સંબંધી જ્ઞાન હુઆ એસા ભી નહીં હૈ. આહાહા! સમજમેં આયા?

ક્રમબદ્ધ એસે અપને પરિણામોસે... દેખો! અનંત અપને નિર્મલ પરિણામોસે.... જિતને ગુણ હૈ ઉતની અનંત પર્યાય આયી. એક ગુણકી એક, પણ અનંત ગુણકી અનંત પર્યાય એક સમયમેં હુઈ. સમ્યગ્દર્શન જહાં હુઆ, કમબદ્ધકા નિર્ણય હુઆ, સર્વજ્ઞગુણકા નિર્ણય હુઆ, સર્વદર્શી, સર્વજ્ઞગુણકા ધરનેવાલા દ્રવ્યકા નિર્ણય હુઆ, તો અનંત અનંત જિતને ગુણ હૈ સબમેં નિર્મલપને પરિણામ ઉત્પન્ન હોતે હૈ. આહાહા! ઝીણું બહુ ભાઈ! સમજાય એટલું સમજવું બાપુ! આ તો પરમાત્મા ત્રણ લોકના નાથ એના ઘરની વાતું છે. એના પેટની વાતું છે આ તો. આહાહા!

શ્રોતા : રચના કરતા હૈ તો પુરુષાર્થ સિદ્ધ હો ગયા.

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી : પુરુષાર્થ હૈ સાથમેં. પુરુષાર્થ બિના કોઈ પર્યાય હી હોતી નહીં. ક્યોંકિ વીર્યગુણ જો હૈ, ઉસ વીર્યગુણકા અનંત ગુણમેં રૂપ હૈ. તો અનંત ગુણમેં ભી વીર્યશક્તિ.. વીર્ય નામકી શક્તિકા રૂપ હૈ. જબ દ્રવ્ય ઉપર દ્રષ્ટિ હુઈ, તો અનંત ગુણમેં વીર્યસે પર્યાય પ્રગટ

હોતી છે. ભગવાનને દેખા એસા હોગા એસા નિર્ણય જબ હુઆ, તબ અપનેમેં અનંતી પર્યાય પુરુષાર્થસે ઉત્પન્ન હોતી છે. આહાહા! ડાહ્યાભાઈ!

બીજી વાત. યે **પરિણામોંસે ઉત્પન્ન હોતા હુઆ...** પરિણામોંસે ઉત્પન્ન હોતા હૈ ઉસ વક્ત રાગ, અજીવ આદિ સારી બાહ્ય ચીજ હો, પણ ઉસ સંબંધીકા અપના જ્ઞાન અપનેસે ઉત્પન્ન હોતા હૈ. યે ચીજકો દેખતે હૈં યા ચીજકો જાનતે હૈં એસા નહીં. પરચીજકો દેખતા-જાનતા હૈ એસા હૈ નહીં, યે તો અપનેકો હી દેખતા-જાનતા હૈ. ક્યોંકિ પરમેં ઔર અપની પર્યાયમેં અત્યંત અભાવ હૈ. દોનોંમેં અત્યંત અભાવ હૈ, તો યે પર્યાય ઉસકો દેખતી હૈ યહ કહના તો વ્યવહારસે કથન હૈ, અસદ્ભૂત વ્યવહારનયકા કથન હૈ. ઉસ સંબંધી... લોકાલોક ને અપને દ્રવ્ય સંબંધી જો અપની (જ્ઞાન)પર્યાય ઉત્પન્ન હુઈ, યે અપને સામર્થ્યસે અપને કારણસે ઉત્પન્ન હુઈ હૈ. લોકાલોક હૈ તો ઉત્પન્ન હુઈ એસા ભી નહીં હૈ. આહાહા! હવે આટલે બધે જાવું કઠણ પડે બાપુ! પણ માર્ગ તો આ છે. આહાહા!

અપને પરિણામોંસે ઉત્પન્ન હોતા હુઆ... દૂસરેકે પરિણામકો જીવ ન કહા. પર્યાય દ્રવ્યમેં જાતી નહીં ઔર દ્રવ્ય પર્યાયમેં આતા નહીં. યહાં યે કહા કિ પરિણામોંસે ઉત્પન્ન હોતા હુઆ જીવદ્રવ્ય હી હૈ. સમજમેં આયા? યે અનંત ગુણકા પરિણામન... આહાહા! જહાં ક્રમબદ્ધકા નિર્ણય કરને જાતે હૈં તો જ્ઞાયકસ્વભાવ પર.... ‘અકર્તાપના..’ ઉપર યે શબ્દ હૈ. જુઓ! ઉપર. **આત્માકા અકર્તૃત્વ દ્રષ્ટાંતપૂર્વક કહતે હૈ..** અકર્તૃત્વ (શબ્દ) હૈ ગાથા ઉપર. અકર્તૃત્વ સિદ્ધ કરના હૈ. ક્રમબદ્ધમેં પરકી પર્યાયકા કર્તાપના હૈ નહીં, જ્ઞાતાપના સિદ્ધ કરના હૈ. અકર્તૃત્વ સિદ્ધ કરના હૈ ઉસકા અર્થ, અસ્તિસે જ્ઞાતાપના સિદ્ધ કરના હૈ. આહાહા! જ્ઞાતાપના જો સિદ્ધ હુઆ, તબ રાગકા ભી કર્તા નહીં ઔર રાગસે જ્ઞાન હોતા હૈ એસા ભી નહીં. આહાહા! આવી વાત છે ભાઈ! સમજમેં આયા?

યે અનંત શુદ્ધ પરિણામોંસે... **અપને પરિણામોંસે** એસા શબ્દ કહા ન? પરકા પરિણામ નહીં, રાગકા ભી નહીં. **અપને પરિણામોંસે...** અપને ગુણ અનંત હૈં ઉસકી પવિત્ર પરિણતિ હો યે અપને પરિણામ હૈં. વ્યવહાર રત્નત્રય હૈ યે અપના પરિણામ નહીં અને વ્યવહાર રત્નત્રય હૈ તબ ઉસકા જ્ઞાન યહાં હુઆ, યે વ્યવહારકા રાગ હૈ તો યહાં (જ્ઞાન) હુઆ એસા ભી નહીં. અપને જ્ઞાનકી પર્યાય ઇતની સામર્થ્યવાલી હૈ કિ પરકી અપેક્ષા રખે બિના સ્વ-પરકો જાનનેકા પરિણામન અપનેસે હોતા હૈ. ઝીણી વાતું બહુ બાપુ! આહાહા!

અપને પરિણામોંસે... આહાહા! એક કોર કહે કિ પર્યાય દ્રવ્યકી નહીં. આહાહા! પર્યાય પર્યાયકી હૈ. ન્યાયગ્રંથમેં ભી આતા હૈ. આપ્તમીમાંસા. ધર્મા ને ધર્મ—દો ભિન્ન હૈં. ધર્મા (હૈ વહ) ધર્મ નહીં અને ધર્મ (હૈ વહ) ધર્મા નહીં. આહાહા! આપ્તમીમાંસા ન્યાયગ્રંથ હૈ, ઉસમેં ભી એસા આયા હૈ. હૈ યે પરિણામ હી જીવ હૈ. આહાહા! હૈ? બાપુ! વીતરાગમાર્ગ એ કંઈ હળદરના ગાંઠે ગાંધી થઈ જાય એવું નથી. યે તો બડી ગંભીર ચીજ હૈ. આહાહા! થોડા શાસ્ત્ર

પઢા-ભણ્યા એટલે જ્ઞાન હો ગયા, એસા હૈ નહીં ભાઈ! ભગવાન આત્માકા જ્ઞાન હો તો (સરચ્યા) જ્ઞાન હોતા હૈ. આહાહા! સમજમેં આયા?

અપને પરિણામોંસે... એક વાત. 'પરિણામોંસે' (કહનેમેં) અનંત પરિણામ લિયે. બહુવચન. **उत्पन्न होता हुआ... उत्पन्न होता हुआ जीव ही है...** ये जवद्रव्य ही है. ये पर्याय जवकी है तो जवद्रव्य ही है. आहोहा! आवी वात छे. अरे प्रभु! आत्मामें ताकात है, अक क्षणमें केवलज्ञान लेनेकी ताकात है. उसको ऐसी बात समजमें न आवे ऐसा कलंक नहीं लगाना. आहोहा! अे कलंक छे. अपनेको नहीं जान सकता ऐसी बात न कहना, प्रभु! केवलज्ञान सारा त्रण काण त्रण लोकको जाने ऐसी पर्याय अक क्षणमें प्रगट होती है—अक समयमें प्रगट होती है. आहोहा! अपने सामर्थ्यसे द्रव्यका लक्ष करनेसे केवलज्ञान उत्पन्न होता है ये मोक्ष है. ये मोक्षके मार्गसे मोक्ष उत्पन्न हुआ ऐसा भी नहीं. समजमें आया? मोक्ष तो अभाव है—व्यय है अने व्ययकी अपेक्षा उत्पादको है नहीं. आहोहा! ये उत्पाद उत्पादसे (हुआ). बहुत कछो तो द्रव्यके आश्रयसे उत्पन्न हुआ ऐसा कहनेमें आता है. ये मोक्षमार्गका तो व्यय—अभाव हो जाता है. वरना केवलज्ञान मोक्षपर्याय है वो भाववाली है. ये भाव उत्पन्न कहांसे हुआ? कि द्रव्यमेंसे उत्पन्न हुआ, ऐसा अक अपेक्षासे कहनेमें आता है. द्रव्य कर्ता ने पर्याय कर्म, ये भी उपचारसे कथन है. आहोहा!

कलशटीकामें आता है. कलशटीका है न? आ कणश छे ने? कलशटीका है न? अमृतचंद्रायार्थ. उसमें ऐसा आता है. निर्मल परिणाम अपना कार्य ने आत्मा कर्ता, ये भी उपचारसे (कथन) है. आहोहा! अरे भगवान! तेरी बलिहारी तो अंदर है, तुम तो भगवान हो. चैतन्य डीरला तेरे डीरेकी किंमत कहां? आहोहा! 'बडा बडाई बोले नहीं, बडा न बोले बोले, डीरा मुभसे ना कहे, लाज उमारा मोल' એમ કહે છે. એસે ભગવાન (આત્મા)કી કિંમત કરને નહીં જાના, બાપુ! ये तो किंमत बिनाकी यीज है. ये तो मडा यीज है. आहोहा! बापु! ये कोई साधारण यीज नहीं. सम्यग्दर्शन-ज्ञान कोई साधारण यीज नहीं. अना विना अधुं लई ले, व्रत लई लो, पडिमा लई लो—ये सब धूण है. आहोहा! मूण यीजना जयां ठेकाणा छे नहीं, उसमें व्रत ने तप ने पूजा, पडिमा ने भक्ति आयी कहांसे? ये सब तो राग है. ये धर्मका कारण है (ऐसा मानना) ये तो मिथ्यात्व है. आहोहा! आकरी वात छे भाई!

आहीं कहे छे, आहोहा! **अपने परिणामोंसे उत्पन्न होता हुआ...** आहोहा! जव है ऐसा भी नहीं कडा. **जीव ही है...** संस्कृतमें है **जीव एव**. संस्कृतमें है **जीव एव**. जव ज. प्रभु! तुम कहते थे कि परिणाममें द्रव्य नहीं आता (और) तुम तो परिणामको द्रव्य कहते हो. भाई! परसे जूदा ने अपने परिणामसे अत्तिन्न है. अत्तिन्नका अर्थ, परिणाम द्रव्यमें अकमेक होता है ऐसा नहीं. अत्तिन्नका अर्थ, परिणाम परिणामीमें अत्तेद होता है—अकमेक होता है ऐसा नहीं. वो (परिणाम स्व)सन्भुज हुआ तो परसे विभुजता हो गई, तो परिणाम आत्मामें अत्तेद हुआ ऐसा कहनेमें आया. आहोहा! आवो मार्ग त्रण लोकना नाथ जिनेश्वरदेव.... अरे! जेने

સાંભળવા ન મળે, એ વિચારે ક્યારે ને બેસે ક્યારે? બાપુ! અને આવો મનુષ્યદેહ ચાલ્યો જાય છે. એના મૃત્યુનો જે સમય છે એ તો પાકો છે. જિતને દિન જાતે હૈં યે મૃત્યુકે સમીપ જાતા હૈં. આહાહા!

યહાં કહતે હૈં, **અપને પરિણામોંસે... અપને પરિણામોંસે...** યે અપને પરિણામમેં નિર્મલ લેના, વિકારી નહીં લેના. વિકાર હોતા હૈં, પર જહાં દ્રવ્યકી દ્રષ્ટિ હુઈ, ઉસમેં ભાવ નામકા ગુણ હૈં ઉસ કારણસે વિકારસે રહિત પરિણામન (હુઆ) વો ઉસકા હૈં. વિકારકા જો જ્ઞાન હુઆ, વિકારકી શ્રદ્ધા હુઈ, યે હુઈ અપનેસે. વિકાર હૈં તો જ્ઞાન હુઆ ને વિકાર હૈં તો શ્રદ્ધા હુઈ—ઐસા નહીં. યે શ્રદ્ધા ને જ્ઞાન હુઆ યે અપના પરિણામ હૈં. રાગ અપના પરિણામ નહીં. આહાહા! ઝીણી વાત છે. કાલે આવ્યું એનું એ જ બધું આવે કાંઈ? આહાહા!

જીવ હી હૈં... આહાહા! એક કોર પ્રભુ એમ કહે કિ પરિણામ ધ્રુવકી અપેક્ષાસે નહીં (હોતે). ૧૦૧ ગાથા, પ્રવચનસાર. જો પરિણામ ઉત્પન્ન હોતે હૈં ઉસકો ધ્રુવકી અપેક્ષા નહીં, ઉસકો વ્યયકી અપેક્ષા નહીં, ધ્રુવકો ઉત્પાદકી અપેક્ષા નહીં. આહાહા! અરે ભાઈ! એ ટાણા ક્યારે મળે? બાપા! ભગવાન સર્વજ્ઞ ત્રિલોકનાથ ઉસકા હૃદય યે હૈં, ઉસકા અભિપ્રાય યે હૈં. સમજમેં આયા? આહાહા! યે અપને (પરિણામ) **જીવ હી હૈં...** પરિણામ ઉસકા હૈં ન? ઉસસે ઉત્પન્ન હુઆ હૈં ન? નિમિત્તસે ઉત્પન્ન હુઆ હૈં યે ભી નહીં. વ્યવહાર રત્નત્રય રાગ હૈં તો ઉસસે યહાં સમ્યગ્દર્શન હુઆ ઐસા હૈં નહીં. વ્યવહાર રત્નત્રયકા રાગ હૈં, તો રાગકે કારણસે ઉસકા યહાં જ્ઞાન હુઆ, ઐસા હૈં નહીં. અપને જ્ઞાનગુણ આદિ જો અનંત ગુણ-શક્તિ હૈં યે અપને કારણસે અનંત (ગુણકી) પર્યાયરૂપ પરિણામન હોતા હૈં. આહાહા! દ્રવ્ય ભી સ્વતંત્ર, ગુણ ભી સ્વતંત્ર અને અનંત પર્યાય ઉત્પન્ન હોતી હૈં વો ભી સ્વતંત્ર. આહાહા!

યે પર્યાય ઉત્પન્ન હોતી હૈં (જિસે) યહાં **જીવ હી** કહા, (પર) નિશ્ચયસે યે પરિણામ ષટ્કારકસે ઉત્પન્ન હુઆ હૈં. જો નિર્મલ પર્યાય સમ્યગ્દર્શન, જ્ઞાન, ચારિત્ર આદિ હુએ, યે પર્યાયકા કર્તા પર્યાય, પર્યાયકા કાર્ય પર્યાય, પર્યાયકા સાધન પર્યાય, પર્યાયસે પર્યાય (હુઈ), પર્યાય હોકર પર્યાય રખી, પર્યાયકે આધારસે પર્યાય હૈં. આહાહા! અરેરે! ક્યાં માર્ગ પ્રભુનો અને ક્યાં લોક એને માને? આહાહા! અને સત્ય બાત આવી તો કહે, એ.. એકાંત હૈં. અરે પ્રભુ! આહાહા! યે સમ્યક્ એકાંત હી હૈં. યે ચીજ હી ઐસી હૈં. નય હૈં વો એક અંશકા લક્ષ હી કરતા હૈં, તો એકાંત હૈં. પ્રમાણ હૈં વો દોનો (નયોં)કા લક્ષ કરતા હૈં, યે અનેકાંત હૈં. દ્રવ્યકા ભી જ્ઞાન ને પર્યાયકા જ્ઞાન. યહાં તો દ્રવ્યકા જ્ઞાન હુઆ તબ પર્યાયકા જ્ઞાન-નિર્ણય યથાર્થ હુઆ. ક્રમબદ્ધકા નિર્ણય કબ હુઆ? જબ દ્રવ્યકા નિર્ણય યથાર્થ હુઆ તો ક્રમબદ્ધકા નિર્ણય હુઆ. તબ સર્વજ્ઞ જગતમેં હૈં પરદ્રવ્ય, ઐસા ભી વ્યવહારસે નિર્ણય ઉસકો હુઆ. સમજમેં આયા? આહાહા!

અપને પરિણામોંસે ઉત્પન્ન હોતા હુઆ જીવ હી હૈં... આહાહા! કાલ તો ઘણું કહેવાણું હતું, કાંઈ બધું યાદ રહે છે? કાગળ આપ્યો હતો કે કાલ બોલાણું એ ફરીને બોલવું, એમ. અહીં તો આવતા આવતા આવે ત્યારે આવે. આહાહા! **અજીવ નહીં...** યે ક્યા કહા? કિ જો અનંત

પરિણામોસે ઉત્પન્ન હુઆ.... રાગ આયા તો રાગસે યહાં જ્ઞાન હુઆ ઐસા નહીં. અજીવ નહીં, યે અજીવસે નહીં હુઆ. રાગ યે અજીવ હૈ, શરીરાદિ અજીવ હૈ, તો અનંત પરિણામ જો ઉત્પન્ન હુએ યે અજીવસે નહીં હુએ, રાગસે નહીં હુએ, રાગકા જ્ઞાન રાગસે નહીં હુઆ. આહાહા! આવી ઝીણી વાત છે. અબ શિક્ષણ શિબિરમેં બાહરસે કહાંસે આયે હૈ લોગ. ખ્યાલમેં તો લેના ચાહિયે ન? આ મનુષ્યપણું ચાલ્યું જશે. આહાહા!

અને વિપરીત શ્રદ્ધા થોડી ભી જો રહ ગઈ.... સાતવેં અધ્યાયમેં કહા ન? મોક્ષમાર્ગપ્રકાશકમેં સાતવેં અધ્યાયમેં. પાંચવેં અધ્યાયમેં ગૃહીત મિથ્યાત્વકી બાત કી, છઠવેં અધ્યાયમેં કુગુરુ-દેવ(કી બાત કી). સાતવેં અધ્યાયમેં, જૈન સંપ્રદાયમેં જન્મે ફિર ભી મિથ્યાત્વ કહાં રહ જાતા હૈ ઉસકા અધિકાર હૈ. મિથ્યાત્વકા એક અંશ શલ્ય ભી સંસારકા કારણ હૈ. સાતવાં અધ્યાય, મોક્ષમાર્ગપ્રકાશક. પહલે શરૂઆતમેં કહા. આહાહા! દિગંબર જૈનમેં જન્મે તો ભી કહાં મિથ્યાત્વ રહ જાતા હૈ, ઉસકી ખબર નહીં ઉસે. ઉસકા અધિકાર સાતવાં હૈ.

યહાં કહતે હૈ, જો અપના પરિણામ સમ્યગ્દર્શન-જ્ઞાન-ચારિત્ર.. કમબદ્ધકા નિર્ણય કરનેમેં દ્રવ્યકે નિર્ણયમેં યે આયા, યે રાગસે નહીં, યે અજીવસે નહીં. યહાં તો અજીવકે સાથ લેંગે. ખરેખર તો ઈસ (-સ્વ) જીવકી અપેક્ષાસે ભગવાન પંચપરમેષ્ઠી ભી જીવ નહીં. ક્યા કહા? ઈસ (સ્વ)દ્રવ્યકી અપેક્ષાસે પર અદ્રવ્ય હૈ. ત્રણ લોકના નાથ આદિ પંચ પરમેષ્ઠી હૈં વે ભી ઈસ (સ્વ)દ્રવ્યકી અપેક્ષાસે અદ્રવ્ય હૈ, યે (સ્વ)ક્ષેત્રકી અપેક્ષાસે અક્ષેત્ર હૈ, યે (સ્વ)કાલકી અપેક્ષાસે અકાલ હૈ ને યે (સ્વ)ભાવકી અપેક્ષાસે અભાવ હૈ. આહાહા! ઈસ દ્રવ્યકી અપેક્ષાસે તો યે અદ્રવ્ય હૈ, તો ઈસ જીવકી અપેક્ષાસે પંચપરમેષ્ઠી (સ્વ)જીવ નહીં તો અજીવ હૈ. આહાહા! સમજમેં આયા? થોડી સૂક્ષ્મ બાત હૈ ભાઈ! સમજનેકી ચીજ તો યે હૈ. ઈસકે બિના—ઐસા યથાર્થ જ્ઞાન, યથાર્થ શ્રદ્ધા બિના—જો કુછ કરે વો સબ સંસાર હૈ.

શુભભાવ યે સંસાર હૈ. દયા, દાન, વ્રત, ભક્તિ, પડિમાકે પરિણામ યે સબ શુભ(ભાવ હૈ), સંસાર હૈ. સંસાર, કોઈ સ્ત્રી, કુટુંબ—પરિવાર, લક્ષ્મી સંસાર નહીં. સંસાર તો અપની પર્યાયમેં, અજ્ઞાનીકી અપની પર્યાયમેં રહતા હૈ. સંસાર કોઈ દૂસરેમેં રહે? સંસાર તો વિકૃત પર્યાય હૈ. વિકૃત પર્યાય તો આત્માકી પર્યાયમેં હોતી હૈ. સંસાર તો ઈસકી પર્યાયમેં હૈ. સંસાર કોઈ બાહરમેં હૈ? સ્ત્રી, કુટુંબ—પરિવાર, લક્ષ્મી યે સંસાર હૈ? કિ નહીં, યે તો પરચીજ હૈ. આહાહા! સંસાર તો, તેરી પર્યાયમેં શુભરાગ ને અશુભરાગ જો ઉત્પન્ન હોતા હૈ યે સંસાર હૈ. આહાહા! ભારે આકરી વાત ભાઈ! યે સંસાર અજીવ હૈ. સમજમેં આયા? તો યે અજીવસે યહાં જ્ઞાનપરિણામ ઉત્પન્ન હુઆ યા અનંત પરિણામ ઉત્પન્ન હુએ ઐસા નહીં. આહાહા! આકરી વાત છે ભાઈ! આહાહા!

ત્રણ લોકના નાથની વાણી આવતી હશે એ કેવી હશે? આહાહા! સંતો આવી વાત કરે, છન્નસ્થ મુનિઓ આવી વાત કરે, તો સર્વજ્ઞકી વાણી—દિવ્યધ્વનિમેં કેસા (આતા હોગા)? ઇન્દ્ર ભી કુત્તીકે બચ્ચે જૈસે સમવસરણમેં સુનને બૈઠે. એક ભવતારી, પહલે સ્વર્ગકા ઇન્દ્ર હૈ વો એક

ભવતારી છે. ઔર ઉસકી મુખ્ય સ્ત્રી-ઇન્દ્રાણી છે, કરોડોમેં એક મુખ્ય (હોતી) છે, વો ભી એક ભવતારી છે. દોનોં મનુષ્ય હોકર મોક્ષ જાનેવાલે હૈં. વે જબ સુનનેકો જાતે હૈં તો વાણી કેસી હોગી? પોષા કરો, વ્રત કરો. યે તો કુંભાર ભી કહતા હૈ. સમજમેં આયા?

શ્રોતા : શ્રાવણ મહિનાનો સોમવાર આવે તો સૌ કહે કે અપવાસ કરો.

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી : અપવાસ કરો સોમવારના. આ બેઠો શ્રાવણ મહિનો. શ્રાવણની એકમ આજ છે. સિદ્ધાંતને હિસાબે તો શ્રાવણ માસકા એક પક્ષ ચલા ગયા. (અષાઢ) વદ યે શ્રાવણ વદ થી, અષાઢ વદ યે શ્રાવણ વદ થી. યે તો દૂસરા પક્ષ (શુક્ર હુઆ). શ્રાવણ સુદ એકમ દૂસરા પખવાડિયા (-પક્ષ) હૈ. પહેલા પખવાડિયા ચલા ગયા. બહારની હિસાબે અષાઢ કહે છે, સિદ્ધાંતની હિસાબે અષાઢ વદની અમાસ એ શ્રાવણ વદની અમાસ હતી. આજ શ્રાવણ સુદ એકમ છે. આહાહા!

અજીવ નહીં... ઇતના આયા, લો. કલકા થોડા બાકી રહી ગયા થા યે જરા.... **इसी प्रकार...** જીવની પેઠે **अजीव भी...** અજીવ પણ... ઓલો જીવ લીધો (એટલે) અજીવ પણ... **क्रमबद्ध...** આહાહા! ઉસમેં ભી ક્રમસર પર્યાય હોનેવાલી હોતી છે. યે મંદિર બના તો ઉસકી પર્યાયસે બના છે. કોઈ કડિયાને બનાયા હૈ એસા હૈ નહીં. આહાહા! સમજમેં આયા? આહારકા એક કવલ નીચે (થાલીમેં) હૈ, વો એસે ઉંચા હોતા હૈ વો ઉસકી પર્યાયસે હોતા હૈ, હાથસે નહીં, ...સે નહીં. આહાહા! અજીવ પણ **क्रमबद्ध...** આહાહા! શરીરકી એસી પર્યાય રહે વહ ક્રમબદ્ધમેં આનેવાલી હૈ વો આવી હૈ. મેં ધ્યાન રખૂ તો બરાબર રહ સકે, પથ્ય આહાર કરું તો નિરોગતા રહે, યે બાત સબ (જૂઠી હૈ). આહાહા! દવા યે પરદ્રવ્યકી પર્યાયકો નિરોગ કરે, યહાં મના કરતે હૈં. ક્યોંકિ નિરોગતા ઉસકી-શરીરકી પર્યાયકા ક્રમ હૈ તો હોતા હૈ.

શ્રોતા : તો આખું આયુર્વેદ ખોટું પડે.

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી : યે વ્યવહાર કહા. આયુર્વેદમેં.... વૈદકી દવા કરનેસે (રોગ) મિટતા હૈ એસા આયા હૈ અકલંકદેવમેં. યે તો વ્યવહારનયકા કથન હૈ.

એક દ્રવ્યકી પર્યાય દૂસરે દ્રવ્યકો કભી છૂતી નહીં. તીસરી ગાથા સમયસારકી. એક દ્રવ્ય અપને ગુણ-પર્યાય(રૂપ) ધર્મકો ચૂંબતા હૈ. ટીકા હૈ. દરેક પદાર્થ અપને ગુણ અને પર્યાયરૂપી ધર્મકો છૂતા હૈ, પરદ્રવ્યકો કભી છૂતા હી નહીં. યે આત્મા હૈ (ઉસને) કભી કર્મકો છુઆ ભી નહીં. ઈસ શરીરકો ભી આત્માને કભી છુઆ નહીં. શરીરને આત્માકો છુઆ નહીં, આત્માને શરીરકો છુઆ નહીં. આહાહા! સમજમેં આયા? યે લકડી ઊંચી હોતી હૈ, દેખો! તો કહતે હૈં કિ ક્રમબદ્ધ પર્યાયસે એસે ઊંચી હુઈ હૈ. અંગુલીકા આધાર હૈ તો ઊંચી હુઈ, અંગુલીસે ઊંચી હુઈ— એસા તીન કાલમેં હૈ નહીં. આહાહા! પણ વો સંયોગસે દેખતા હૈ. યે યહાં (સંયોગકો) દેખતા હૈ, યહાં (સ્વભાવકો) દેખતા નહીં. લાલચંદભાઈ! એ આહીં દેખે છે. આહીં (સ્વભાવ) દેખે તો એની પર્યાય અહીંથી (-પોતાથી) છે. પણ આ દેખે છે કે જો આ છે તો... પણ એ તો બીજી ચીજ છે. આહાહા! સમજમેં આયા?

અજીવ મી ક્રમબદ્ધ અપને પરિણામોંસે... ઈસમં ભી બહુવચન આયા. અજીવ બહોત હેં ન? બહોત અનંત હૈ. સબ અનંત.. આહાહા! યે પાસડા (-પાંસળી) હૈ ન પાસડા? વો નીચેકી (હડકીકે) આધારસે નહીં રહા હૈ. એક-એક પરમાણુ અપને ષટ્કારક આધારસે પરમાણુ રહા હૈ, પરકે આધારસે નહીં. આ તે કોણ માને?

શ્રોતા : સંયોગદ્રષ્ટિવાળા ન માને.

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી : સંયોગ(દ્રષ્ટિ)વાળા ન માને. વો સંયોગસે દેખતે હેં. યે અપનેસે રહા હૈ વો નહીં દેખતે.

શ્રોતા : યે ખંભા બનાયા વો કિસને બનાયા?

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી : કિસને બનાયા? પર્યાયને બનાયા હૈ. જડકી પર્યાયસે ખંભા બના હૈ. યે પુસ્તક બનતા હૈ તો જડકી પર્યાયસે બનતા હૈ. આહાહા! અક્ષર લિખતે હેં, તો યે અક્ષર ઇચ્છાસે તો નહીં હુએ હેં, પણ કલમસે ભી નહીં હુએ હેં. આહાહા! આવી વાત છે. એમ પ્રભુનો પોકાર છે, ત્રણ લોકના નાથ જિનેશ્વરદેવનો પોકાર છે. અજીવ પરમાણુની દરેક ગુણની પર્યાય જો સમયમેં હોનેવાલી હોતી હૈ યે અપનેસે હોતી હૈ, પરકે કારણસે હોતી નહીં. આહાહા!

ઈસકી ભી તકરાર થી ન? ૧૩કી સાલમેં ચર્યા બહોત હુઈ થી. યહાં ભી ૭૧કી સાલસે હમ કહતે હેં. ૭૧કી સાલ, ૬૪ વર્ષ પહલે. કિ વિકાર અપનેમેં કર્મસે હોતા નહીં. ૭૧કી સાલસે. હમ તો લાઠીમેં..... યે પ્રશ્ન વર્ણીજીકે સાથ ચલા. વર્ણીજી કહે, એસા નહીં હૈ, કર્મસે વિકાર હોતા હૈ. સર્વદા (હોતા હૈ), કોઈ સમય ભી નિમિત્તસે નહીં હોતા હૈ એસા નહીં. કીધું, તીન કાલ તીન લોકમેં નિમિત્તસે હોતા નહીં. જુદી વાત છે. ...ભાઈ! આહાહા! પરદ્રવ્યકી પર્યાય... એક પરમાણુકી પર્યાય દૂસરે પરમાણુકી પર્યાયકો છૂતા નહીં, કરતા નહીં. તો પરમાણુકી પર્યાય જીવ કરે એસે કેમ બને? ક્યોંકિ અજીવકા પરિણામ ઉત્પન્ન હોતા હૈ વો અજીવ હી હૈ. આહાહા!

યે અજીવ મી ક્રમબદ્ધ અપને પરિણામોંસે... આહાહા! યે કમબદ્ધમેં મહા ભગવંત બિરાજતે હેં (અર્થાત્) કમબદ્ધકા નિર્ણય કરનેસે ભગવાન (આત્મા) નજરમેં આતા હૈ, તબ કમબદ્ધકા સચ્યા નિર્ણય હોતા હૈ. સમજમેં આયા? ઝીણી વાત છે ભાઈ! અજીવ મી ક્રમબદ્ધ... આહાહા! યે પુસ્તક હૈ યે ઘોડીકે આધારસે રહા હૈ એસા નહીં એમ કહતે હેં. યે પરમાણુ અપની પર્યાયકે અપને આધારસે, અપને કારણસે પર્યાયમેં હૈ. પરમાણુ અપની પર્યાયમેં અપને કારણસે હૈ. પરકે કારણસે પરમાણુ નહીં. એક પરમાણુ દૂસરા.... સિદ્ધાંતમેં એસા (આતા) હૈ કિ દો ગુણ અધિક હો.... યહાં તીન ગુણ હો ઔર દૂસરા (પરમાણુ) પાંચ ગુણ હો, (તો પહલા) પાંચ ગુણ(૩૫) હો જાતા હૈ, લો. તત્ત્વાર્થસૂત્રમેં એસા હૈ. યે તો નિમિત્તકા કથન હૈ. પરમાણુમેં પંચ ગુણ તીખાશકી પર્યાય હૈ અને દૂસરે પરમાણુમેં તીન ગુણકી હૈ. યહાં પાંચ ગુણ(વાલા) આ જાય તો (દૂસરા) પાંચ ગુણ(૩૫) હો જાતા હૈ. તો પાંચ ગુણકે મિલનેસે પાંચ ગુણ હોતા હૈ એસા નહીં. કમબદ્ધમેં પાંચ હોનેકા કાલ ઉસકા હૈ તો પાંચ(ગુણ૩૫) હુઆ હૈ. આહાહા! વિશેષ આયેગા.

(પ્રમાણ વચન ગુરુદેવ)